

УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В РЕАЛІЯХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Поясник Г.В., канд. техн. наук, доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. В умовах глобальної нестабільності питання використання природних ресурсів в Україні набуває особливої актуальності. Наслідки війни, що почалася 24 лютого 2022 року, призвели до погіршення стану природних екосистем та значного забруднення довкілля. Хімічні та промислові викиди, наземні міни та їхній згубний вплив на біорізноманіття стали суворою реальністю для країни.

Україна стикається з численними екологічними проблемами, що вимагає постійних зусиль для їх вирішення. Будучи кандидатом на вступ до Європейського Союзу і прагнучи стати його членом у майбутньому, сьогодні вкрай важливо уникнути репутації найбільш екологічно відсталого країни. Повоєнне відновлення України має ґрунтуватися на принципах Європейського зеленого курсу та використовувати передові екологічні інструменти.

На етапі відбудови перед країною стоїть складне завдання одночасної реалізації кількох напрямків: відновлення довкілля, інтеграція з реформами Європейського Союзу та політика пом'якшення наслідків зміни клімату. Відновлення довкілля ставить перед Україною багатогранні виклики, при цьому першочергова увага приділяється впровадженню пріоритетних ініціатив навіть під час війни.

Вагомим внеском у майбутнє відновлення довкілля стала Конференція з питань відновлення України, що відбулася 4-5 липня 2022 року в Швейцарії. Найважливішою програмою конференції стало «Відновлення чистого та захищеного довкілля». Ця ініціатива спрямована на реалізацію 76 природоохоронних проектів з бюджетом 25,5 мільярдів євро.

Серед практичних для України результатів цієї програми –будівництво понад 100 сучасних об'єктів поводження з відходами, створення 10 національних парків, що відповідають стандартам ЄС, створення дев'яти центрів розсадників для сталого лісового господарства та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економіки природокористування є достатньо широко досліджуваним у науковій літературі. Багато дослідників визначають екологічне та економічне значення ефективного природокористування. Варто виділити працю Захарчук О.А. [1], яка розглядає проблеми раціонального природокористування та роль оподаткування у їх вирішенні. Автор обґрунтовує важливість оподаткування для забезпечення раціонального використання природних ресурсів.

Стефанків О. М. [2] у своїй статті зосереджується на стратегічних напрямках раціонального природокористування в агропромисловому комплексі та забезпеченні екологічної безпеки в соціумі. Він аналізує різні стратегії та підходи до раціонального використання природних ресурсів та їх вплив на соціальну та екологічну безпеку. Баїк О., Ярмол Л., Сірант М., Попадинець Г., Стецюк Н. [3] розглядають раціональне природокористування як складову екологічної безпеки, зосереджуючись на економіко-правових аспектах. Вони вивчають різні аспекти регулювання та організації природокористування з метою досягнення екологічної стабільності. Стаття Прямухіної Н.В. [4] розглядає раціональне природокористування як складову еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій.

Невирішені складові загальної проблеми. Недостатньо дослідженим є питання раціонального природокористування в умовах глобальних криз, зокрема кризи російсько-української війни. В контексті війни і нестабільності, економічна та екологічна ситуація може піддаватись серйозному викривленню, що має великий вплив на природні ресурси та природокористування.

Формулювання цілей статі – показати вплив глобальної нестабільності, зокрема російсько-української війни на економіку природокористування.

Виклад основного матеріалу досліджень. Державне екологічне управління відіграє ключову роль у вирішенні складних проблем, спричинених антропогенною діяльністю та наслідками зміни клімату. Однак глобальна нестабільність є значною перешкодою для ефективного екологічного менеджменту.

Геополітичні конфлікти, включаючи найпотужніший останніх десятиліть – російсько-українська війна 2022-2023 рр., та загальна політична нестабільність, глибоко впливають на управління навколишнім середовищем. Під час конфліктів природні екосистеми страждають від руйнування, забруднення та експлуатації ресурсів. Дефіцитні ресурси відволікаються на військові дії, що призводить до нехтування збереженням довкілля та практиками сталого управління.

Економічна нестабільність, що характеризується загальним економічним спадом та спрямуванням економіки та війну, інфляцією та фінансовими кризами, має далекосяжні наслідки для політики економіки природокористування. У періоди економічного спаду охорона довкілля втрачає свій пріоритет, оскільки уряди та бізнес зосереджуються на економічному відновленні. Бюджетні скорочення, зменшення фінансування природоохоронних ініціатив та послаблення нормативно-правової бази підривають зусилля з управління довкіллям.

Соціальні проблеми, включаючи масові міграційні потоки, громадянські заворушення та соціальну нерівність, також негативно відображаються на політиці природокористування. Заворушення та соціальні потрясіння відволікають увагу та ресурси від екологічних проблем, перешкоджаючи впровадженню сталих практик.

Усі чинники глобальної нестабільності, про які йшлося вище, взаємопов'язані і часто підсилюють один одного, створюючи петлі зворотного зв'язку, які ще більше ускладнюють процеси ефективного природокористування. Та на відміну від зазначених вище чинників, існує один, який дозволяє вивести політику природокористування на новий рівень – це глобальний технологічний прогрес. Сьогодні передові технології в сфері автоматизації, інформатизації, дозволяють формувати ефективні системи контролю за використанням природних ресурсів та подолати основні проблеми, з якими стикається економіка природокористування в період глобальних криз.

Україна є однією із країн, яка стикається з різким погіршенням екологічної ефективності в останні роки. При цьому якщо в довоєнний період питання забруднення, розвитку сільського господарства, управління водними ресурсами не були ключовими екологічними проблемами, то сьогодні в умовах російсько-української війни до проблем ефективного природокористування будуть віднесені і зазначені вище (рис.1).

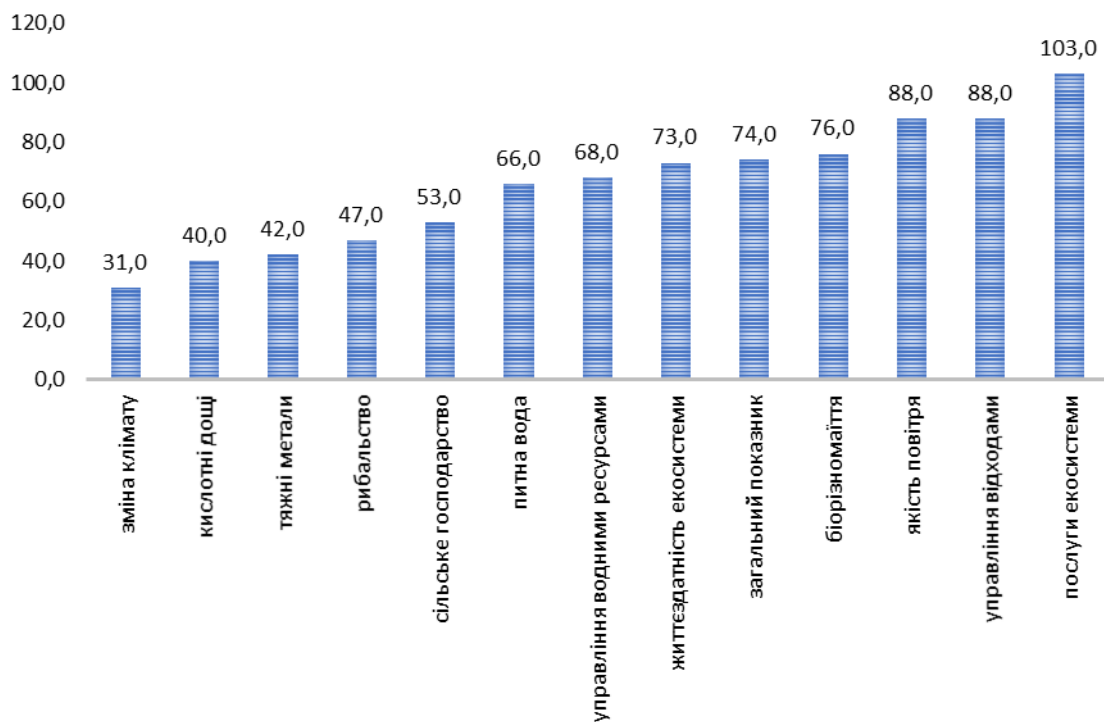

Рис.1. Місце України в світовому рейтингу екологічної ефективності

Джерело: систематизовано автором [5].

В час війни залишається гострою проблема управління відходами, однак до цієї проблеми додалися й інші питання раціонального природокористування. Узагальнено негативний екологічний вплив внаслідок російсько-української війни у табл.1.

Проблеми раціонального природокористування України в умовах російсько-української війни 2022 року

Проблема	Опис
1	2
Забруднення повітря	Атаки на промислові та інфраструктурні об'єкти призводять до обстрілів, що спричиняють пожежі. Ці пожежі в свою чергу призводять до додаткового забруднення повітря, ґрунту та води. У результаті горіння у повітря потрапляють токсичні гази та тверді частинки [6].
Забруднення води	Російські війська здійснюють напади на портову інфраструктуру вздовж узбережжя Чорного та Азовського морів, а також на якірні кораблі. Це призводить до серйозного забруднення води та поширення отруйних речовин у море. В результаті, нафтопродукти негативно впливають на морські екосистеми, утворюючи плівки на поверхні води, що порушує обмін енергією, теплом, вологою та газами між морем і атмосферою [6].
Зниження лісів	В результаті бойових дій окупанти захопили частину лісів у Київській, Чернігівській, Сумській, Луганській, Донецькій та Херсонській областях. Наразі неможливо оцінити повну шкоду, завдану майну та лісовому господарству. У цих лісах вже накопичилась значна кількість ракет, що не вибухнули, а також нерозірваних боєприпасів. За даними ДСНС і зведеннями про випадково знайдені авіабомби часів Другої світової війни, це становить потенційну небезпеку для людей на протязі багатьох десятиліть. Крім того, російські війська, знищуючи наші ліси, використовують деревину для будівництва фортифікаційних споруд, прокладання інфраструктури, обігріву та готування їжі [6].
Забруднення ґрунтів	Забруднення ґрунтів нафтопродуктами, такими як паливно-мастильні матеріали, відбувається через рух та пошкодження сухопутної військової техніки. Коли ці матеріали просочуються в ґрунт, вони зменшують його водопроникність, витісняють кисень та порушують біохімічні та мікробіологічні процеси [6].
Втрата біорізноманіття	Бойові дії мають негативний вплив на спокій диких тварин, що призводить до їх загибелі або спроб втекти з районів зі збройними конфліктами. Якщо бойові дії триватимуть до кінця весни, існує значний ризик для виживання потомства багатьох видів птахів і ссавців. В цей період більшість птахів виводять своє потомство, і вони потребують спокою та безпеки. Крім того, з квітня по червень відбувається отелення лосів, а бойові дії ставлять під загрозу успішність цього процесу та виживання новонароджених лосенят. Україна є місцем проживання рідкісного виду - лося, який також внесений до Червоної книги [6].

1	2
Ядерні відходи	24 лютого внаслідок окупації території Чорнобильської АЕС Україна втратила контроль над радіаційно небезпечними об'єктами, розташованими у зоні відчуження. Зокрема, це стосується нового безпечного конфайнменту та об'єкту "Укриття", сховищ відпрацьованого ядерного палива та заводів з переробки рідких радіоактивних відходів. Під час переміщення російської бронетехніки через територію зони відчуження був знятий верхній шар ґрунту на місці розташування радіоактивних відходів, що призвело до підвищення рівня радіаційного фону (24-25 лютого 2022 року - до 7,6 разів). У березні через пошкодження високовольтної лінії електропередачі об'єкти в зоні відчуження Чорнобильської АЕС залишалися без зовнішнього електропостачання протягом трьох днів, що загрожувало порушенням радіаційної безпеки нового безпечного конфайнменту та сховища відпрацьованого ядерного палива (ВЯП-1). Незважаючи на те, що наразі Чорнобильська АЕС повернулася під контроль української сторони, російські військові здобули доступ до всієї техніки та обладнання, що містять дані про радіаційний контроль та обсяги радіоактивних відходів у зоні відчуження та інше [7].

Джерело: систематизовано автором [6-7].

Після закінчення війни, Україна зіштовхнеться зі серйозними екологічними проблемами, такими як руйнування екосистем, забруднення ґрунтів та водного середовища, зменшення біорізноманіття та зростання шкідників у лісах. Цей перелік проблем не є повним, але він дає уявлення про серйозність ситуації. Можна передбачити, що майбутня екологічна катастрофа в Україні матиме не лише локальний, а й регіональний характер. Забруднення водних і морських екосистем, а також підземних вод радіаційними, хімічними або токсичними відходами можуть мати транскордонний вплив на деякі країни Європи. Це означає, що наслідки екологічної кризи будуть відчутні не тільки в Україні, але й за її межами, спричиняючи серйозні проблеми для регіонального екологічного стану та здоров'я населення.

Попри ці проблеми, в розроблених стратегічних програмах розвитку економіки природокористування акцент робиться на вирішення проблем довоєнного характеру – зокрема питання відходів виробництв. Як було згадано, 4-5 липня 2022 року в Швейцарії було проведено форум, на якому було презентовано стратегію вирішення цієї проблеми.

Для того, щоб покращити переробку відходів в Україні, планується впровадити кілька заходів.

1. *Важливим є запровадження розширеної відповідальності виробника (РВВ).* РВВ – це система, за якої виробники несуть відповідальність за збір, неправильне використання та утилізацію продукції після закінчення терміну її

корисного використання. Впровадження РВВ допоможе громадам в Україні утилізувати відходи упаковки без підвищення тарифів, оскільки відповідальність буде покладена на виробників. Це особливо важливо з огляду на поточну економічну ситуацію в країні.

2. *Планується створення підприємств з переробки матеріалів (MRF).* Ці ініціативи сприятимуть розвитку циркулярної економіки в Україні, створенню нових робочих місць, залученню інвестицій у переробку відходів та збільшенню доданої вартості ВВП.

3. *Впровадження планування управління відходами європейського рівня, включаючи національні, регіональні та місцеві плани управління відходами.* Він також створить інформаційну систему управління відходами, яка діятиме як «блокчейн» для відходів, дозволяючи відстежувати їх від моменту утворення до переробки. Ця система посилить контроль за небезпечними відходами та сприятиме закриттю нелегальних звалищ.

4. *Запровадження інституту адміністратора послуг у сфері поводження з відходами, який проводить взаєморозрахунки за операції з поводження з відходами.* Місцеві органи влади повинні здійснювати нагляд за проведенням тендерів, щоб уникнути конфлікту інтересів [8].

Україна поступово та систематично вдосконалює та цифровізує взаємодію з виробниками, забезпечуючи налагодження порядку у сфері побутових відходів. Впровадження можливості онлайн-оформлення ліцензій на поводження з небезпечними відходами означає, що підприємствам більше не потрібно чекати на доставку документів поштою до відповідних органів, зокрема до Міністерства охорони довкілля та природних ресурсів, а також їх реєстрацію. За наявності відсканованих файлів та електронного цифрового підпису, такі документи можна надіслати навіть з мобільного телефону. Використання автоматизованих підказок запобігає можливості технічних помилок при оформленні документів [9]. Однак цих заходів цифровізації недостатньо для того, щоб управління відходами здійснювалося ефективно. Потрібно формувати прозорі інформаційні середовища, які дозволяють ефективно децентралізовано управляти відходами. Згадана вище технологія блокчейн має потенціал революціонізувати багато секторів світової економіки, включаючи управління природними ресурсами у найбільш прозорий, декорумпований та ефективний спосіб. Технологія вже активно використовується у сфері карбонізації, коли з компанії можуть торгувати вуглецевими квотами. В аналогічний спосіб можна здійснювати контроль за обігом відходів.

Технічно таке завдання можна вирішити шляхом токенизації, коли блокчейн може сприяти створенню цифрових токенів, що представляють певну кількість природного ресурсу. Це може бути використано для створення ринку для торгівлі цими ресурсами, що полегшить підприємствам і приватним особам інвестувати в ці ресурси та управляти ними.

Висновки. Глобальна нестабільність створює значні виклики для ефективного управління довкіллям у всьому світі. Геополітичні конфлікти,

економічна нестабільність, соціальні заворушення та технологічний прогрес є взаємопов'язаними факторами, які перешкоджають сталому розвитку та збереженню довкілля. Вирішення цих проблем вимагає міжнародної співпраці, стійких структур управління та інклюзивних процесів прийняття рішень. На сьогоднішній день найбільшим викликом для економіки природокористування в Україні є війна, яка негативно вплинула на земельні, водні ресурси, якість повітря, біорізноманіття тощо. Однак в період війни оцінити масштаби даних забруднень повною мірою складно, тому можна тільки припускати про серйозність шкоди в майбутньому. Найбільш активно обговорюваним питанням економіки природокористування є питання відходів. Загалом, Україна може досягти значного прогресу в реформі управління відходами. Ця реформа має вирішальне значення не лише для прагнення України приєднатися до ЄС, але й для отримання міжнародного фінансування та утвердження себе як надійного партнера у досягненні цілей Зеленого курсу.

Визнаючи та пом'якшуючи наслідки глобальної нестабільності, світова спільнота може працювати на шляху до більш сталого майбутнього, забезпечуючи ефективне управління та збереження безцінних природних ресурсів нашої планети. Для того, щоб ефективно управляти природокористуванням, доцільно використовувати сучасні технології контролю, які вже активно використовуються в розвинених країнах. Зокрема, доцільно вводити цифрові технології контролюючих процесів шляхом блокчейну та токенизації, які в комплексі дозволять зробити управління відходами прозорим, антикорумпованим та ефективним у результаті.

Перелік посилань

1. Захарчук О. А. Проблеми раціонального природокористування та роль оподаткування у їх вирішенні. *Ефективна економіка*. 2011. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=656>. (дата звернення 15.05.2023).
2. Стефанків О. М. Стратегічні напрями раціонального природокористування в АПК та забезпечення екологічної безпеки в соціумі. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 1. URL: <https://core.ac.uk/reader/14040690> (дата звернення 15.05.2023).
3. Баїк О., Ярмол Л., Сірант М., Попадинець Г. Стецюк Н. Раціональне природокористування як складова екологічної безпеки: економіко-правові аспекти. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 4(39). С. 429–438. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i39.241410> (дата звернення 15.05.2023).
4. Прямухіна Н. В. Раціональне природокористування як складова еколого-економічної конкурентоспроможності міських територій. *Економіка, фінанси, менеджмент*. 2019. URL: <https://r.donnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2282?locale-attribute=uk> (дата звернення 15.05.2023).

5. The Environmental Performance Index. 2022. URL: <https://epi.yale.edu/downloads/epi2022report06062022.pdf> (дата звернення 15.05.2023).
6. Омельчук О. Природа та війна: як військове вторгнення Росії впливає на довкілля України. *Екодія*. 2022. URL: https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html?gclid=Cj0KCQjwpPKiBhDvARIsACn-gzAiyqeO2crk_2YUiERHa4DaAV4tHqIwbMFQFmdrKtSrQIYkoZt_BVsaAmU6EA_Lw_wcB (дата звернення 15.05.2023).
7. Перга Т. Ю. Екологічні наслідки війни Росії проти України. *Інститут всесвітньої історії Національної академії наук*. 2023. URL: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-ukrainy/ekolohichni-naslidky-viiny-rosii-proty-ukrainy.html> (дата звернення 15.05.2023).
8. Бондаренко О. Реформа системи управління відходами – крок до кругової економіки в Україні. *Українська правда*. 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/02/18/7324483/> (дата звернення 15.05.2023).
9. Павлиш О. Ліцензію на поводження з небезпечними відходами тепер можна отримати онлайн. *Економічна правда*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/07/22/689526/> (дата звернення 15.05.2023).
10. Хвесик М. А. Економіка природокористування: вектори розвитку. К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2019. 398 с.

References

1. Zakharchuk, O. (2011). Problems of rational nature management and the role of taxation in their solution [Problemy ratsionalnoho pryrodokorystuvannia ta rol opodatkuvannia u yikh vyrishenni], *Efficient economy*, Vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=656> (last accessed 15.05.2023).
2. Stefankiv, O. (2010). Strategic directions of rational nature management in agriculture and ensuring environmental safety in society [Stratehichni napriamy ratsionalnoho pryrodokorystuvannia v APK ta zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky v sotsiumi], *Mechanism of economic regulation*, Vol. 1, available at: <https://core.ac.uk/reader/14040690> (last accessed 15.05.2023).
3. Baik, O., Yarmol, L., Sirant, M., Popadynets, H., Stetsiuk, N. (2021). Rational nature management as a component of environmental security: economic and legal aspects [Ratsionalne pryrodokorystuvannia yak skladova ekolohichnoi bezpeky: ekonomiko-pravovi aspekty], *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, Vol. 4(39), P. 429–438, available at: <https://doi.org/10.18371/fcapt.v4i39.241410> (last accessed 15.05.2023).
4. Priamukhina, N. (2019). Rational nature management as a component of eco-economic competitiveness of urban areas [Ratsionalne pryrodokorystuvannia yak skladova ekoloho-ekonomichnoi konkurentospromozhnosti miskykh terytorii], *Economy, finance, management*, available at:

<https://r.donnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2282?locale-attribute=uk> (last accessed 15.05.2023).

5. *The Environmental Performance Index* (2022). available at: <https://epi.yale.edu/downloads/epi2022report06062022.pdf> (last accessed 15.05.2023).

6. Omelchuk, O. (2022). Nature and war: how Russia's military invasion affects the environment of Ukraine [Pryroda ta viina: yak viiskove vtorhennia Rosii vplyvaie na dovkillia Ukrainy], *Ecodia*, available at: https://ecoaction.org.ua/pryroda-ta-vijna.html?gclid=Cj0KCQjwpPKiBhDvARIsACn-gzAiyqeO2crk_2YUiERHa4DaAV4tHqIwbMFQFmdrKtSrQIYkoZt_BVsaAmU6EA Lw_wcB (last accessed 15.05.2023).

7. Perga, T. Yu. (2023). Ecological consequences of Russia's war against Ukraine [Ekolohichni naslidky viiny Rosii proty Ukrainy], *Institute of World History, National Academy of Sciences*, available at: <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-ukrainy/ekolohichni-naslidky-viiny-rosii-proty-ukrainy.html> (last accessed 15.05.2023).

8. Bondarenko, O. (2022). Waste management reform - a step towards a circular economy in Ukraine [Reforma systemy upravlinnia vidkhodamy – krok do kruhovoї ekonomiky v Ukraini], *Ukrainska Pravda*, available at: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/02/18/7324483/> (last accessed 15.05.2023).

9. Pavlysh, O. (2022). License for handling hazardous waste can now be obtained online [Litsenziia na povodzhennia z nebezpechnymy vidkhodamy teper mozna otrymaty onlain], *Ekonomichna Pravda*, available at: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/07/22/689526/> (last accessed 15.05.2023).

10. Khvesyuk, M. (2019). *Economics of nature use: vectors of development [Ekonomika pryrodokorystuvannia: vektory rozvytku]*, Kyiv, 398 p.

РЕФЕРАТИ ABSTRACTS

УДК 338.1:504.75; JEL Classification: O13

Поясник Г.В. УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІКА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ В РЕАЛІЯХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Мета. Стаття присвячена вивченню проблем та перспектив розвитку української економіки природокористування в контексті глобальної нестабільності. Мета дослідження - показати вплив глобальної нестабільності, зокрема російсько-української війни на економіку природокористування. **Методика дослідження.** Для досягнення поставленої мети, у статті використані методи наукового аналізу, синтезу та порівняння. Виконано огляд літератури та аналізування статистичних даних, що дозволило отримати реальну картину сучасного стану української економіки природокористування. **Результати.** Результати дослідження вказують на існуючі проблеми, такі як недостатнє ефективне використання природних ресурсів, недостатня

регуляторна база та недосконалість механізмів контролю. Крім того, виявлено негативний вплив глобальної нестабільності, зокрема війн та конфліктів, на економіку природокористування в Україні. Російсько-українська війна, яка триває з 2022 по 2023 рік, має негативний вплив на економіку та природокористування. Бойові дії призвели до обстрілу промислових та інфраструктурних об'єктів, спричиняючи пожежі та забруднення повітря, ґрунту та води. Знищення лісів та використання деревини для військових потреб порушили природні біоценози. Контроль над радіаційно небезпечними об'єктами в Чорнобильській зоні був втрачений, що призвело до підвищення рівня радіаційного фону та загрози для радіаційної безпеки. Крім того, бойові дії порушили спокій диких тварин та загрожують виживанню їх потомства. Це має вплив на біологічну різноманітність та екологічну рівновагу. Усі ці фактори в сукупності викликали значні збитки в економіці та природокористуванні під час російсько-української війни 2022-2023 року. **Наукова новизна.** Практичне значення статті полягає у визначенні основних напрямів подолання проблем та розвитку української економіки природокористування в умовах глобальної нестабільності. **Практична значущість.** Результати дослідження можуть бути використані для розробки ефективних стратегій та політик у сфері природокористування, а також для прийняття відповідних рішень на рівні державного управління з метою забезпечення сталого розвитку та екологічної безпеки.

Ключові слова: екологія, природокористування, війна, глобалізація, криза.

UDC 338.1:504.75; JEL Classification: O13

Poiasnyk G.V. UKRAINIAN NATURAL RESOURCE MANAGEMENT ECONOMY: PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF GLOBAL INSTABILITY

Purpose. The article is devoted to the study of problems and prospects of development of the Ukrainian natural resource economy in the context of global instability. The purpose of the study is to show the impact of global instability, in particular the Russian-Ukrainian war, on the natural resource economy. **Methodology of research.** To achieve this goal, the article uses the methods of scientific analysis, synthesis and comparison. A literature review and analysis of statistical data were carried out, which allowed to obtain a realistic picture of the current state of the Ukrainian natural resource economy. **Findings.** The results of the study point to existing problems, such as insufficient efficient use of natural resources, insufficient regulatory framework and imperfect control mechanisms. In addition, the negative impact of global instability, including wars and conflicts, on the natural resource economy in Ukraine has been identified. The Russian-Ukrainian war, which lasts from 2022 to 2023, has a negative impact on the economy and natural resources management. The hostilities have led to shelling of industrial and infrastructure facilities, causing fires and air, soil and water pollution. The destruction of forests and the use of wood for military purposes have disrupted natural biocenoses. Control over radiation-hazardous facilities in the Chernobyl zone was lost, leading to an

increase in the level of radiation background and a threat to radiation safety. In addition, the hostilities have disturbed the peace of wild animals and threaten the survival of their offspring. This has an impact on biodiversity and ecological balance. All these factors together caused significant losses in the economy and natural resources management during the Russian-Ukrainian war of 2022-2023. **Originality.** The practical significance of the article is to identify the main directions for overcoming the problems and developing the Ukrainian economy of natural resources management in the context of global instability. **Practical value.** The results of the study can be used to develop effective strategies and policies in the field of environmental management, as well as to make appropriate decisions at the level of public administration to ensure sustainable development and environmental safety.

Keywords: ecology, nature management, war, globalization, crisis

Відомості про автора / About the Authors

Поясник Георгій Володимирович – кандидат технічних наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: pozasnik1958@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>; Моб.: (050) 401-31-82.

Poyasnik Georgiy – PhD (Engineering Sciences), Associate Professor, Kharkov National Automobile and Highway University, Associate Professor at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.